

Hvis den høitagtede Minister talte saaledes, saa kunde vi maaske blive enige med ham. Men, hvis nu dette var Tankegangen hos Folkethinget, saa forekommer det mig, at det Naturligste vilde være at behandle Spørgsmaalet om de 10,000 Kr. — thi Andet er der saa ikke tilbage af Lovforlaget — under de finantzielle Love og da spørge Ministeren: „Har den høitagtede Minister en eller anden Skole paa et eller andet Sted, paa Landet eller i Byen, hvor han tror at kunne gjøre Folkeoplysningen særlig Nytte med de 300 Rd.“ — Det bliver tilvisse, lad mig tilføie dette, magre Skoler, naar han vil have 16 Skoler for de 5000 Rd. — Naar saa den høitagtede Minister kom og sagde ligesom andre Ministre før han: „Der er den og den Skole i Byerne og paa Landet“, — thi ogsaa den Slags Skoler have vi understøttet paa Landet, f. Ex. Skolen paa Jans — „hvor 4—500 Rd. kunne gjøre Nytte, og ville I nu bevilge mig disse Penge,“ saa tror jeg, at den høitagtede Minister vilde finde dette Folkething ligesaa villigt til at hjælpe ham, som det har været villigt til at hjælpe andre høitærede Ministre. Om end saa den høitagtede Minister maaske ikke vil faae bevilget sine 10,000 Kroner iaar alle, saa er derved jo ikke stet nogen Ulykke; thi saafremt der ikke i Løbet af Vinteren skulde vise sig Anledning til at forlange dem, saa vil der vel heller ikke være nogen Brug for dem for næste Finantzaars Vedkommende. Min Mening er altsaa, med al Afgørelse for den Interesse, som baade den høitagtede Minister og de omtalte Skolemænd nære for Skolefagen — at skulle vi tale om Almueundervisningen og det bør vi snarest — saa bør vi først tage den almindelige Opgave frem. Vi maa først se, hvorledes Huset skal grundlægges og indrettes, saa kunne vi bagefter tale om, hvorvidt der skal sættes en Fløi paa. Hvad der i Øvrigt i Mellemtiden skal gjøres ad den Vej, som den høitærede Minister her har foreslaaet, maa vi se at blive enige med Ministeren om paa en ganske simpel, jevn og praktisk Maade. Den høitærede Minister har det og det Tilfælde, hvor han vil støtte en Skole — og det skal jeg for mit Vedkommende prise ham for, naar han navnlig paa et særligt Sted finder, at 3—400 Rd. kunne gjøre særlig Nytte —, og han siger da: Jeg ønsker en saadan Sum bevilget dertil; ville I give mig den? Jeg haaber da, som sagt, at Folkethinget iaar vilde vise sig lige saa villigt i denne Retning imod den nuværende høitærede Minister som imod hans Forgængere. Vi vilde da komme ind paa en praktisk Vej, og saa kunde vi opsætte Debatten om vort Skolevæsen, indtil vi virkelig faae Noget at tage fat paa og undgaa at foregribe det hele Princip for Reformationen ved Behandlingen af et Lovforslag paa 4—6 Vinter.

Undervisningsminister allerede ved det foreliggende Lovforslags Indbringelse her i Thinget yttrede, at at han ikke ansaa det nuværende Tidspunkt for heldigt til at komme ind paa en gennemgaaende Reform af vort Almuefkoievæsen; antog jeg strax, at det her foreliggende Lovforslag var en lille Speider, som den høitærede Minister har sendt herind for at undersøge, hvorledes Stemningen i det Hele taget var overfor dette Spørgsmaal. Jeg er ikke enig med det ærede Medlem for Aarhus Amts 3die Valgkreds (M. Jensen) i at ønske, at hele vort Almuefkoievæsen nu burde ordnes ved en gennemgribende Reform. Det kan maaske synes det ærede Medlem underligt, da jeg selv er Friskolemand, at jeg ikke er enig med ham deri, men jeg tror, at den naturlige og heldigste Udvikling af vort Skolevæsen er, at man ved dets Ordning slaar ind paa den Vej, man har betraadt ved Ordningen af vore firkulde Anligger, idet man er gaaet den Vej, at ordne dette Omraade stykkevis, og saaledes har man i Grunden ogsaa begyndt med Hensyn til Ordningen af Skolevæsenet; man har ordnet det Skridt for Skridt, eftersom Livet paa de forskjellige Omraader stillede sine Krav. Jeg skal saaledes minde om Loven af 2den Mai 1855, Loven af 8de Marts 1856 og Loven af 30te September 1864; og jeg skal senere komme ind paa, hvilke Omordninger af vort nu bestaaende Skolevæsen jeg synes ere mest paa-trængende. Naar man har en Bygning, som man finder ikke lenger er tidsvarende, saa er der, som bekendt, to Veie at gaa til en Forandring. Den ene er at reise en ny Bygning, og den anden er at restaurere den gamle. Det synes nu fra næsten alle Sider at blive erkjendt, at den nuværende Ordning af Almuefkoievæsenet ikke er tidsvarende; men det synes ikke, at man vil reise en ny Bygning, men at man, om jeg saa maa sige, vil sætte en ny Kvist eller Etage paa den gamle Skolebygning. Før man imidlertid kan være den høitærede Minister behjælpelig dermed, finder jeg det rigtigst at undersøge, om den nuværende Skolebygning hviler paa et sikkert og rigtig Grundlag. Jeg hører til dem, der ikke tro, at Skoleanordningen af 29de Juli 1814 hviler paa et rigtig Grundlag. Jeg skal ikke rette nogen Bebreidelse — det være langt fra mig — mod Frederik den Sjette og de Mænd, der gavede denne Anordning. Jeg er overbevist om, at de vare ledede af de bedste og ædleste Hensigter; det er noksom bevist ved Stansbaandets Løsning, at Frederik den Sjette havde Kjærlighed til den danske Almue, og det vilde være utatnemmeligt, om Noget af os Almuesmænd vilde faste Skygge paa de Hensigter, som ledede Frederik den Sjette og de Mænd, der stode som hans Raadgivere, der selvfølgelig maatte indse Nødvendigheden af, at skulde Almuen hævde den friere Stilling, den kom til at indtage i Samfundet, maatte der bibringes den større Oplysning; men jeg tror, at de toge fejl i

Berntsen: Da den høitærede Kirke- og